

nada, bocarut, bocassa, bocasser, bocatge, bocatxo, a bocans, bocó, bocut, boquejar, boquejada, boquer, boquera, boquerada, boqueró, boquerol, boquilla, boquitja, abocar, abocament, abocació, abocada, abocador, alaboc, bocar, desbocat, desbocar-se el cavall, desbocament, embocar, desemboçar, desemboçadura, embocadura, embocador, perbocar, rebocar, bucal, bocample, bocabadat, bocabadant, bocabarra, bocablana, bocabò, bocabona, bocabrut, bocaconill, bocadents, de bocadents, bocadolç, bocadur, bocaesqueixat, bocaestret, bocaçí, bocaçlúix, bocaçfort, bocaçoscant, bocaçresc, bocaçròs, bocaçhumit, bocamànega, bocamàniga, bocamelós, bocamoll, bocanegra, bocandit, bocaobert, bocaprim, boca-rodà, boca-rugat, boca-sec, boca-segat, boca-tapa, boca-terrosa, bocateula, bocatort, bocavallons.

Bocaçfre, veg. DECH, s. v. *almocaçfre* Bocal, V. boca Boçal, V. boç Bocalada, bocalet, bocam, bocamànega, bocamoll, bocana, bocar, V. boca Boçar, V. boç Bocaram, -an, V. barrejà i DECH, s. v. *barregán* II (nota 1) Bocarrut, bocassa, bocaterrosa, bocatge, bocatxo, bocell, V. bossell

BOCÍ, 'un poc de menjar', 'tros d'un sòlid tallat, trosset', d'un mot *BUCCĪNUM del llatí vulgar, derivat de BŪCCA 'boca plena', que en el llatí col·loquial ja s'usava per dir 'mossada' o 'boca plena de menjar'. □ 1.ª doc.: c. 1275, Llull.

El trobem en els millors escriptors medievals. Ja en el *Ll. de les Dones* d'Eiximenis «cercar bons vins, ne bons bocins ne grans salses», que és precisament un dels passatges que presenten senyals més clars de ser resultat de la prosificació de poemes juvenils per part del vell patriarca de l'Església, poemes escrits segurament entorn de 1360: «ne massa cercar bons vins ne bons bocins ne grans salses», cap. 54 (A 41r2) (en vers restaurat «ne massa cercar bons vins, / ne menjar de bons bocins / ne usar de grandas salsas», *Entre DLL*, I, 174.32). Ací tenim, doncs, el sentit de 'peça de menjar ben cuinada i llaminera'. En St. Vicent Ferrer és 'tros d'una fruita': «Adam no-y volgué consentir tantost --- mas ella dix: —Bé podeu dir que m'amau, e, per amor de mi, no-n voleu menjar un bocí del fruyt!» (*Sermons* II, 142.29); també 'quantitat poc abundosa que hom menja per restaurar les forces': «lo lochtinent --- scassament menjà, e féu menjar a tota l'altra gent sengles bocins», relació mallorquina de 1451 (*Quadrado, Forenses y C.*, p. 373); tots els que cita *AlcM* de Llull, Ausiàs, *Facet*, *Curial* i *Tirant* són així mateix de mossos de menjar.

Mena d'accs. que segueix essent la més estesa en els parlars moderns: en una cançó popular recollida a la Llacuna: «baixa del cavall, Pauleta, que menjarem un bocí: / un bocí de coca blanca i una tirada de vi» (Milà, *Romillo*, 329.18); «se hu menjàrem a bocí ple, no havent provat en la vida un ensisam més rich y apetitós que aquell», *MGadea, Terra del Xè* I, 74, que recull així mateix la dita proverbial «sort a qui cau, figa a bocí», tan repetida per les muntanyes d'Al-

coi (II, 134): en tots dos sembla tractar-se de la idea de 'a boca plena, d'un bocí que omple tota la boca', que és precisament ja la del llatí vulgar. No em consta que en terres valencianes s'usi en el sentit ampliat de 'tros no gaire gran de qualsevol cosa' (de fusta, palet, camí, etc.) ni en tinc testimonis medievals: al contrari, molts valencians prenen l'ús d'aquest mot, en aquest sentit generalitzat equivalent de 'tros', com a cosa exclusiva del Principat,¹ però en realitat en la llengua moderna és usual quasi pertot, i molt a Mallorca (P. d'A. Penya), tant com a Menorca i Eivissa (PzCabrero «bussí: pedazo, trozo»).

Tenim ací un mot típic del català, i també de la llengua d'oc, però estrany a les altres romàniques. En occità modern *boucín*, -i, s'usa no sols en el Roine, sinó en tot el Llenguadoc (cites de felibres de l'Erau, Narbona i Bazàs en el *TdF*), i un poc alterat fins al Llemosí (*bouchi*) i el Roergue (*mouci*); a Gascunya² és menys general; i si bé no apareix en els trobadors, ja n'hi ha testimonis, almenys en el Llenguadoc, des del S. XIII (cites de Daudé de Pradas i dels Jocs Florals, en Rayn. II, 231). Passa per ser el mateix mot en el sentit de 'gest d'escarni que es fa amb la boca i la llengua' (que apareix en Matfré Ermengaut i en Aïmar de Rocaficha), des d'on passà, en qualitat de manlleu, al castellà del S. XIII (cites de *bocin* en Berceo i *Alex.*, en Rayn.) i en gall. ant. *fazer o bocin* «mas foi-ss' o demo e fez-ll' o bocin», *Cantigas*, Mettmann, *RForsch.*, 1962, p. 38), la terminació dels quals impedeix considerar-los autòctons.³ Altrament ha de ser des dels parlars occitans de l'extrem occidental, que el mot es transmeté des d'antic, per una part, al basc (*pozín* «bouchée»), en el parlar labortà de Guetària, i el labortà Duvoisin va usar *pozi* en el sentit generalitzat de «tronçona, gros morceau» (Azkue amb consonant diminutiva *pochin* 'tros', Schuch., *ZRPh.* XI, 487). En efecte la important accepció generalitzada és també occitana: *TdF* cita *boucínà*, *boucinejà*, 'fer a bocins, esbocinar'.

Des del NO. occità va passar a Rabelais, que l'usà dues vegades («mais le quintal de ces quinquaille-ries ne vaut que un boussin de pain»), i Sainéan (*La Langue de Rab.* II, 158) diu que és popular en els parlars francesos del Saintonge, el Poitou i fins l'Anjou, per a «bouchée et gros morceau de pain»). De tota manera no passa més al Nord ni hi va passar, car no es documenta en francès medieval i és molt suspecte un picard *bouchain* «bouchée, petite part», absolutament isolat en el *FEW* I, 586.

És indubtable que tenim ací un derivat de BŪCCA 'boca', ja existent en el llatí vulgar. Descartem absolutament la idea que pugui venir de *mos morsus*, en què s'havia pensat:⁴ no solament s'hi oposa la grafia unànime *bocí* dels escriptors medievals (per més que la major part dels citats eren de les zones on ja es confonien els dos sons *c* i *s* en llur temps, això no es pot dir de tots, i per a la major part es tractava d'una confusió d'una generació immediata), i fins avui es distingeix fònicament encara en el parlar d'Aiguaviva de Bergantes, on es pronuncia *bofi* (SGuarner, *RFE*